

Notat

Elevers handlemuligheder

Børne- og Ungdomsudvalget besluttede den 13. november 2024 at forvaltningen skal forberede en temadrøftelse om elevers handlemuligheder i folkeskolen ifm. medlemsforslaget om børns retsstilling i folkeskolen. Dette notat belyser de formelle og uformelle veje, som elever i folkeskolen i København kan gøre brug af for at påvirke deres skolegang og få indflydelse, også hvis de oplever manglende professionel adfærd fra lærere eller et utilfredsstillende fysisk undervisningsmiljø eller lign.

12-08-2025

Sagsnummer i F2
2025 - 6231

Dokumentnummer i F2
8603468

Sagsnummer i eDoc
2025-0090194

Sagsbehandler
Pernille Amalie Rasmussen

Indledning

Folkeskolen er forpligtet til at inddrage elever i beslutninger vedr. deres skolegang og trivsel. Ifølge folkeskolelovens formålsparagraf skal skolen "forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre", og FN's Børnekonvention fastslår, at børn har ret til at give udtryk for deres mening i alle forhold, der vedrører dem. Børnerådet bemærker videre, at disse principper betyder, at elever skal have reelle muligheder for at blive hørt og inddraget i deres skoleliv. I praksis udmøntes dette i en række formelle og uformelle kanaler, hvor elever på alle klassetrin kan påvirke deres skolegang. Nedenstående beskriver disse kanaler – både de der gælder for alle folkeskoler i Danmark og de der er særlige for folkeskoler i Københavns Kommune.

Lovgrundlag og nationale rammer

Folkeskoleloven og undervisningsmiljøloven giver eleverne grundlæggende rettigheder til medbestemmelse. Disse ordninger er fastlagt ved lov og skal følges af alle kommuner og skoler i Danmark.

Elevråd

En af de vigtigste formelle indflydelseskanaler er elevrådet. Alle folkeskoler med 5. klassetrin eller derover er forpligtet til at oprette et elevråd jf. folkeskolelovens § 46. Alle elever har valgret og kan stille op til elevrådet. Elevrådet kan drøfte emner vedr. skoledagen og bringe forslag op overfor lærere og skoleledelse. Elevrådet taler elevernes fælles sag og kan fx påvirke fagvalg, arrangementer eller regler på skolen. Der afholdes valg til elevrådet hvert år, og elevrådet skal have et sæt vedtægter, der beskriver reglerne for elevrådet og dets arbejde.

Som en del af arbejdet med at styrke elevindflydelsen har Børne- og Ungdomsudvalget besluttet, at alle folkeskoler i København skal have en

kontaktlærerfunktion for elevrådet. Formålet med kontaktlæreren er at understøtte elevrådets arbejde og sikre systematisk elevinddragelse i undervisning og skoleliv, såvel som planlægning og gennemførelse af elevrådsmøder samt understøttelse af elevernes forslag over for skoleledelse og lærere. Alle skoler har med Budget 2020 fået varige midler til kontaktlæreren, svarende til ca. 14 timer pr. skole.

Deltagelse i skolebestyrelsen

Folkeskoleloven sikrer eleverne indflydelse gennem skolebestyrelsen. I skolebestyrelserne skal minimum 2 elevrepræsentanter valgt af eleverne indgå <https://danskelove.dk/folkeskoleloven/42-~-:text=medarbejdere%20valgt%20af%20og%20blandt,hver%20af%20de%20deltagende%20skoler>, hvilket sikrer, at elever får en stemme ved højeste niveau i skoleledelsen, jf. folkeskoleloven § 42.

Elevrepræsentanterne i skolebestyrelsen har stemmeret på samme vilkår som bestyrelsens øvrige medlemmer. Elevrepræsentanterne må dog ikke overvære drøftelser, der angår sager vedr. enkelte elever eller lærere jf. folkeskoleloven § 42 stk. 8. Skolebestyrelsens beslutninger omfatter bl.a. skolens værdigrundlag, budget, og større principper for undervisningen.

Undervisningsmiljørepræsentant

Alle skoler skal vælge en undervisningsmiljørepræsentant til at varetage og repræsentere elevernes interesser over for uddannelsesstedets ledelse, for at sikre et godt undervisningsmiljø, både fysisk, psykisk og socialt. Eleven inddrages fx i samarbejde om skoletrivsel jf. undervisningsmiljøloven § 4.

Udover ovenstående kan elever søge national indflydelse gennem elevorganisationer som fx *Danske Skoleelever*. Organisationerne arbejder for at styrke elevernes stemme i uddannelsespolitikken, varetager elevinteresser i dialog med politikere og myndigheder og tilbyder sparring til lokale elevråd. Gennem medlemskab kan elever få mulighed for at deltage i kurser, kampagner og nationale rådsmøder.

Klassens tid

Klassens tid kan bruges som en trivselsrettet indsats i folkeskolen. Det er den enkelte skole, der tilrettelægger tid og omfang af klassens tid. Ressourcerne hentes fra skolens samlede timebank, men klassens tid indgår ikke som et selvstændigt fag i fagrækken eller blandt de obligatoriske emner i folkeskolen jf. folkeskolens kvalitetsprogram. I København er skolerne forpligtet til at afsætte timer til klassens tid, men der er ikke fastsat en konkret ramme, og det er op til skolerne selv at tilrettelægge klassens tid. Klassens tid kan bl.a. have fokus på elevernes trivsel, fællesskab og sociale udvikling, ligesom tiden kan bruges til elevrådsarbejde og lignende.

Københavns Kommunes demokratiske organer

Der findes, udover de nationale regler og rammer for elevers ret til indflydelse, en række kommunale beslutninger, der sikrer elevernes indflydelse.

Københavns Fælleselevråd og Ungeråd KBH

I København er det besluttet, at elevrådsrepræsentanter fra kommunens grundskoler kan stille op til Københavns Fælles Elevråd.

Københavns Fælleselevråd, forkortet KFE, samarbejder på tværs af skoler og elevråd for at styrke elevernes indflydelse og sikre, at de har en stemme i Københavns Kommune. KFE arbejder med selvvalgte mærkesager omkring folkeskolen, som de ønsker at gøre politikerne opmærksomme på, afgiver høringssvar i politiske sager om udviklingen af folkeskolerne i København og giver elevernes perspektiv ved dialogmøder og workshops med politikere og andre, som arbejder med folkeskolerne i København.

I København er det desuden besluttet, at unge mellem 12 og 20 år kan stille op til Ungeråd KBH. Ungerådet fungerer som ungdommens direkte talerør til byens politikere og giver de unge mulighed for at sætte deres præg på udviklingen i kommunen. Rådet består af 35 medlemmer og 15 suppleanter, der vælges for et år ad gangen. Hvert år kan Ungeråd KBH få op til fire forslag behandlet politisk af Københavns Borgerrepræsentation, og rådet fungerer også som høringspartner på en række områder. Ungerådet deltager i dialogmøder, workshops og andre initiativer, hvor de unge kan præge byens beslutninger.

Demokrati i skolen

Ud over de formelle organer har elever mulighed for at indgå i løbende dialog med skolens pædagogiske personale, herunder deres primære lærere. Dette kan både være igennem den daglige dialog eller ved elev- og feedbacksamtaler. Elever kan bruge evalueringer, fx trivselsmålinger, Børnesundhedsprofilen og lærerevalueringer, til at give feedback på undervisning, læringsmiljø og trivsel.

Københavns Kommune har derudover igangsat særlige initiativer for at styrke elevinddragelsen. Kommunen har som mål, at elever ikke blot modtager undervisning, men også aktivt bidrager som medskabere af den, jf. styrelsesvedtægten. For at understøtte dette besluttede Børne- og Ungdomsudvalget d. 12. august 2020, at alle skoler i skoleåret 2020/21 skulle udvikle en fast systematik for elevinddragelse, herunder hvordan elever inddrages i resultaterne fra den nationale trivselsmåling.

Formelle klagemuligheder og retssikkerhed

Hvis elever eller forældre er uenige i en kommunal afgørelse, har de ret til at klage. Det gælder fx beslutninger om specialundervisning eller støtte, hvor klagen først behandles af kommunen og derefter kan sendes videre til Klagenævnet for Specialundervisning. Ved alvorlige sager som bortvisning eller disciplinære sanktioner skal kommunen følge reglerne om partshøring og begrundelse, og afgørelsen kan i sidste ende prøves af Ankestyrelsen eller domstolene.

Som elev eller forælder kan man desuden indgive en klage, hvis man oplever problemer med det psykiske undervisningsmiljø, herunder at en folkeskole ikke gør tilstrækkeligt for at forhindre eller standse konkrete mobbesituationer. Den Kommunale Klageinstans mod Mobning har kompetencen til at 1. behandle klager over mobning. Hvis en skole modtager en klage, er skolen forpligtiget til at kvittere for modtagelsen af klagen og orientere forældremyndighedsindehaverne om, at klagen behandles af Den Kommunale Klageinstans mod Mobning. Når klageinstansen har truffet afgørelse i sagen, har klageren 20 kalenderdage til at tilkendegive, om de er tilfredse eller ikke er tilfredse med afgørelsen. Hvis klager er tilfreds med afgørelsen, afslutter Den Kommunale Klageinstans mod Mobning sagen. Hvis klager ikke er tilfreds med afgørelsen, sender Den Kommunale Klageinstans mod Mobning klagen til Den Nationale Klageinstans mod

Mobning, som herefter vil behandle sagen. Hvis Den kommunale klageinstans mod mobning ikke giver medhold i klagen, skal klagen sendes til Den Nationale Klageinstans mod Mobning til 2. behandling.